

популярного жанру. Такі пошуки можна побачити і в сучасному українському історичному детективі, що переживає бурхливий розквіт в умовах призупинення широкого постачання аналогічного продукту з російського ринку. Вітчизняні автори пропонують сатирико-гумористичний/пародійний ретродетектив (В. Івченко), історичні детективи з елементами містики та езотерики (А. Кокотюха, І. Лобусова) тощо.

Львів'янин Богдан Коломійчук, що здобув популярність завдяки циклу історичних детективів про пригоди комісара львівської поліції Адама Вістовича, дія яких розгортається на початку ХХ століття, в останніх своїх творах усе більше тяжіє до змішування жанрів. Вже починаючи від роману «Небо над Віднем» (2015), а потім у романі «Готель «Велика Пруссія»» (2019) і, нарешті, в романі «Експрес до Галіції» (2020), можна спостерігати виразне поєднання класичного детективу з детективом політичним/шпигунським. Поряд з традиційною кримінальною колізією, що передбачає наявність карного злочину (переважно вбивства) та людини, яка його розплутує, в «пізніх» (назва умовна, оскільки автор продовжує активно працювати) ретродетективах Коломійчука описуються злочини, які можна кваліфікувати як державну зраду, шпигунство тощо.

Зокрема, в цих трьох творах Адам Вістович працює не лише над розкриттям складних карних злочинів, майстром розплітання яких він є. Комісарові також доводиться працювати в контакті з представниками німецької та австрійської контррозвідок, дезавуюючи підступи російських шпигунів. В умовах гібридної війни, що точиться зараз, ці тексти Коломійчука отримують актуальність і певне політичне забарвлення. Також цей підхід дає письменникові змогу підсилити історичний колорит своїх творів, оскільки серед представників розвідок є історичні особи. Наскрізним персонажем трьох останніх романів письменника виступає відома постать полковника Альфреда Редля (1864-1913), який очолював австро-угорську військову контррозвідку напередодні Першої світової війни і походив родом зі Львова. Історія Редля послугувала основою для кількох кінострічок та літературних творів. Богдан Коломійчук створює власну версію зради полковника, вважаючи того людиною безчесною та негідною.

Одержано 28.10.2020

УДК 821.161.1

Ігор Віталійович ЧОРНИЙ,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

«ФРАНЦУЗЬКИЙ» ЦИКЛ РЕТРОДЕТЕКТИВІВ АНДРІЯ КОКОТЮХИ: ГРА НА ЧУЖОМУ ПОЛІ

Сучасний український письменник, сценарист, літературний критик Андрій Кокотюха є одним із найбільш видаваних зараз в Україні авторів. Його творчий доробок сягає понад 70 творів, написаних у різних жанрах популярної белетристики: дитячий детектив, роман жахів, класичний детектив, любовно-сентиментальна проза, історико-патріотичний бойовик тощо. Письменника називають батьком сучасного українського історичного детективу (або ж ретродетективу).

На теперішній час А. Кокотюха є автором одного закінченого і ще двох незакінчених циклів історичних детективів. Найбільшу популярність приніс письменникові «львівський» цикл ретродетективів, події якого відбуваються у Львові на початку ХХ століття, а головним героєм виступає молодий і здібний адвокат Клим Кошовий, що вдало розплутує різні карколомні кримінальні загадки (переважно вбивства). Твори, що

входять до цього циклу, відрізняються уважним ставленням до відтворення місцевого колориту. Кожний з романів про Кліма Кошового пов'язаний із певною історичною пам'яткою або місцевістю Львова. За словами самого автора, велику допомогу в збиранні матеріалів йому надала міська адміністрація і особисто львівський міський голова.

Закінчуючи «львівський» цикл, романіст одночасно розпочинає новий ретродетективний серіал під умовною назвою «Вигнанець». Тут немає прив'язки до конкретного міста. Кожного разу дія відбувається у новій місцевості: Київ та його околиці, Полтавщина, Харків. Міфологічно-розважальна складова, прихильником якої у історичній прозі виступає Кокотюха, переважає над фактологією. Сюжети романів, яких на цей момент вийшло 3, будуються на межі містики й горору, які наприкінці твору отримують суто раціоналістичне пояснення.

На численні прохання читачів письменник вирішив написати продовження пригод Кліма Кошового, який, пройшовши фронти Першої світової війни, примхами долі опинився у Франції в якості емігранта-апатрида. На цей час вийшов перший з трьох запланованих романів «Голова з площі Пігаль», події якого відбуваються навесні 1923 р. у Парижі.

У плані поетики цей роман фактично повторює книги зі «львівського» циклу, починаючи вже від назви твору. Як і там, заголовок роману вказує на певну пам'ятну місцевість міста, де відбуваються події (порівн.: «Адвокат із Личаківської», «Привид з Валової», «Втікач з Бригідок» тощо). Потім у оповіді ця місцевість неодноразово згадується і змальовується. Щоправда, зі спроб створення романістом архітектурного екфразиса видно, що автор «грає на чужому полі» попри те, що завдяки допомозі друзів та поціновувачів свого таланту побував у столиці Франції й частину місцевого колориту змальовував за власними враженнями. Більшість описів місцевості позбавлені певної авторської обробки, є звичайним переказом сторінок з путівників.

Сюжет «Голови з площі Пігаль» будується за тією ж схемою, що і сюжети романів про Кліма Кошового. Є певні паралелі з першим романом «львівського» циклу «Адвокат із Личаківської». Як і там, Клим Кошовий приїздить до чужого іноземного міста, де опиняється перед кримінальною загадкою. Учасницею подій, як і раніше, виступає чарівна й таємнича красуня Магда Богданович. У Львові Кошовий знайомиться зі стоматологом Шацьким, який стає помічником і супутником героя по світу місцевого криміналу. Так само в Парижі відбувається знайомство Кліма з мілким злочинцем Батаром, що допомагає спілкуванню колишнього адвоката з паризьким криміналітетом. Поліція та злочинці традиційно стають тимчасовими союзниками Кошового, який і у Парижі зумів заслужити повагу й авторитет у навколо кримінальному середовищі.

Таким чином, на прикладі роману «Голова з площі Пігаль» Андрія Кокотюхи ми бачимо основні ознаки сучасної масової літератури: серійність, використання вже попередньо напрацьованих прийомів та штампів, сенсаційність, доступність, тяжіння до гострого динамічного сюжету тощо.

Одержано 20.10.2020